

Psychological Characteristics and Work Situations as correlates of Teachers' Sufficiency Economy Socialization¹

*Kreangsak Ubonsai*²
*Ngamta Vanindananda*³
*Narisara Peungposop*⁴

Received: July 27, 2012

Accepted: September 25, 2012

Abstract

The objective of this study was to examine the relationships of the teachers' sufficiency economy socialization with psychological traits, social situational factors, and psychological states. A sample of 450 teachers from both schools with sufficiency model and schools without sufficiency model. Based on the Interactionism Model as a conceptual framework. There was a total of 19 variables. The thirteen summated rating scale type of measures were constructed to collect the data. Standard Multiple Regression Analysis was used to analyze the data. Research finding were as follows: Eleven variables were found to be predictive of all two types of the teachers' sufficiency economy socialization both in the total sample and in the various subsamples. 1) Teachers' saving socialization behavior, the variables could account for 41.1 to 52.9%: the important predictors were social support from the significant others, achievement motivation, future orientation and self-control and perception of the benefits from sufficiency economy training. 2) Teacher' optimize use of resources socialization behavior, the variables could account for 41.7 to 57.1%: the important predictors were achievement motivation, social support from the significant others and psychological sufficiency.

Keyword: teachers' socialization, sufficiency economy, achievement motivation, psychological sufficiency

¹ Thesis for the Master Degree in Applied Behavioral Science Research, Srinakharinwirot University

² Graduate Student, Master degree in Applied Behavioral Science Research, Srinakharinwirot University
E-mail: kreangsak137@hotmail.com, Tel.668-7157-3073

³ Associate Professor in Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University

⁴ Lecturer in Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University

ปัจจัยเชิงเหตุด้านจิตลักษณะและสถานการณ์ในการทำงานของครูที่เกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง¹

เกรียงศักดิ์ อุบลไทร²

งามตา วรินทร์านนท์³

นริศรา พึ่งโพธิ์สภ⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา ปัจจัยเชิงเหตุด้านจิตลักษณะเดิม สถานการณ์ในการทำงาน และ จิตลักษณะตามสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนแบบอย่างพอเพียง และโรงเรียนที่ไม่ใช่แบบอย่างพอเพียง รวม 450 คน ใช้รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยามเพื่อกำหนดตัวแปรเชิงสาเหตุ และใช้สถิติการถดถอยพหุคูณแบบมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรทั้ง 11 ตัว สามารถทำนายพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรายด้าน ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยได้ดังนี้ 1) ทำนายพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนด้านการประหยัดค่าใช้จ่ายและออมเงิน ได้ระหว่างร้อยละ 41.7 ถึง 52.9 พบตัวทำนายสำคัญ คือ การสนับสนุนทางสังคมจากคนรอบข้าง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต – การควบคุมตนและประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) ทำนายพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าได้ระหว่างร้อยละ 41.4 ถึง 57.1 พบตัวทำนายสำคัญ คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การสนับสนุนทางสังคมจากคนรอบข้าง และจิตพอเพียง

คำสำคัญ: พฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียน เศรษฐกิจพอเพียง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
จิตพอเพียง

¹ ปรินญาณินพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากมูลนิธิทวี บุญยเกตุ ประจำปี 2554

² นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
E-mail: kreangsak137@hotmail.com, โทร.087-1573073

³ รองศาสตราจารย์ประจำสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

⁴ อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ประชากรที่มีคุณภาพเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพของคน จึงเป็นสิ่งที่รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงกว่า 10 ปีมานี้ รัฐบาลได้กำหนดนโยบายอย่างชัดเจนที่มุ่งเน้นให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” โดยปรากฏอย่างชัดเจนมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544)

การพัฒนามนุษย์ที่มีคุณภาพ สังคมไทยยอมรับว่า ครอบครัวและโรงเรียน มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังอบรม ชัดเจนบุคคลโดยเฉพาะเยาวชน โดยครอบครัว ถือเป็นสถาบันทางสังคมขั้นต้น ซึ่งมีบิดามารดาเป็นตัวแทนในการปลูกฝังอบรมเพื่อวางรากฐานและเตรียมความพร้อมเพื่อส่งต่อไปยังโรงเรียน โรงเรียนซึ่งรับช่วงต่อจากครอบครัว โดยมี “ครู” ผู้ที่เปรียบเหมือนบิดามารดาคนที่สองมารับหน้าที่ในการปลูกฝังอบรมเยาวชนต่อจากบิดามารดา หากครอบครัวสร้างพื้นฐานมาดี ครูก็สามารถพัฒนาส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้น หากครอบครัวบกพร่องหรือขาดความสามารถ ครูอาจจะสามารถปรับแก้ไขเยาวชนกลับดีขึ้นได้ ทั้งนี้เพื่อให้เยาวชนได้เติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพของประเทศต่อไป (โกศล มีคุณ และณรงค์ เทียมเมฆ, 2545: 2)

สำหรับสภาวะการณ์ปัจจุบันประเทศไทยจะต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน รัฐบาลจึงได้กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศไทย ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554 - 2559) โดยเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันในมิติต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน เน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมคุณภาพ โดยมี “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญานำทางในการบริหารและพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554:

ออนไลน์) นักพฤติกรรมศาสตร์ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลมีความเห็นตรงกันว่า ควรเน้นการพัฒนามนุษย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) ที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า ครูจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 8 ประการ หนึ่งในนั้นคือ การอยู่อย่างพอเพียง ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาปัจจัยเชิงเหตุสำคัญของพฤติกรรมของครูในการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) เป็นกรอบแนวคิดในการประมวลเอกสารเพื่อสามารถศึกษาให้ครอบคลุมทั้งปัจจัยเชิงสาเหตุภายใน (จิตลักษณะเดิม และจิตลักษณะตามสถานการณ์) และปัจจัยเชิงเหตุภายนอก (สถานการณ์ในการทำงานของครู) ที่จะร่วมกันอธิบายและทำนายพฤติกรรมในการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งคาดว่าผลการวิจัยจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดทิศทางการส่งเสริมและพัฒนาครูให้ประสบผลสำเร็จในการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งถือเป็นหนทางหนึ่งในการร่วมกระบวนการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่วิถีชีวิตของเยาวชนไทย ซึ่งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่รุ่นใหม่ที่มี “จิตพอเพียงและพฤติกรรมพอเพียงพอ ประมาณ” มากขึ้น สามารถนำสังคมไทยไปสู่ความสมดุลและเกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อแสวงหาตัวทำนายที่สำคัญและปริมาณการทำนายตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์และพฤติกรรมของครูในการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในครูประเภทต่างๆ

2. เพื่อศึกษาประเภทของครูที่มีพฤติกรรมการปลุกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงน้อย และปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดให้กลุ่มพฤติกรรมของครูในการปลุกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ปริมาณการปฏิบัติของครูในการฝึกอบรมนักเรียนทั้งโดยตรงและทางอ้อม เพื่อถ่ายทอดปลูกฝังวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงที่สำคัญและเหมาะสมกับวัยของนักเรียน ได้แก่ การประหยัดค่าใช้จ่ายและออมเงิน และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ด้วยหลัก การฝึกอบรมนักเรียน 4 แบบ ควบคู่กัน กล่าวคือ 1) การให้ความรักสนับสนุนมาก 2) การใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ 3) การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทางด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ และ 4) การสื่อสารกับนักเรียนเพื่อชักจูงให้เปลี่ยนเจตคติ 3 ขั้นตอน ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ จะแยกวัดพฤติกรรมการปลุกฝังอบรมนักเรียนของครู เป็น 2 ด้านย่อย ได้แก่ 1) พฤติกรรมการปลุกฝังอบรมนักเรียนด้านการประหยัดค่าใช้จ่ายและออมเงิน หมายถึง ปริมาณการฝึกฝน อบรม แนวทางแก่นักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อมของครู เพื่อปลูกฝังถ่ายทอดให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการวางแผนการใช้จ่ายเงินอย่างเหมาะสมกับสภาพของตนและครอบครัว (เช่น ใช้จ่ายเงินอย่างเหมาะสมกับรายรับ ใช้จ่ายเงินอย่างคุ้มค่าเงินมากที่สุด ใช้จ่ายเฉพาะในสิ่งจำเป็น เป็นต้น) สนับสนุนการวางแผนการออมและเสริมสร้างวินัยในการออมเงินแก่นักเรียน (เช่น เมื่อมีเงินเหลือจากการใช้จ่ายหรือได้รับเงินในโอกาสพิเศษ ให้รู้จักเก็บออมไว้กับผู้ปกครองหรือธนาคาร เป็นต้น) 2) พฤติกรรมการปลุกฝังอบรมนักเรียนด้านการใช้

ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า หมายถึง ปริมาณการปฏิบัติของครูในการฝึกฝนอบรม แนวแนวทางแก่นักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อปลูกฝังถ่ายทอดการใช้ทรัพยากร (น้ำ ไฟฟ้า อุปกรณ์การเรียน สาธารณสมบัติของโรงเรียนและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน) อย่างประหยัดและคุ้มค่ามากที่สุด พฤติกรรมแต่ละด้านใน 2 ด้าน ถูกวัดด้วยแบบวัด ชนิดมาตราประเมินรวมค่าที่มีมาตรวัด 6 หน่วยจาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย”

สาเหตุของพฤติกรรมการปลุกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวแปรเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการปลุกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กำหนดโดยใช้รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) (Magnusson and Endler, 1977: 18-21; Tett & Burnett, 2003) เป็นกรอบแนวคิดในการประมวลเอกสารเพื่อกำหนดตัวแปรเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการปลุกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยตัวแปรเชิงสาเหตุ 3 กลุ่มที่ศึกษา คือ ตัวแปรด้านจิตลักษณะเดิม 4 ตัวแปร ตัวแปรด้านสถานการณ์ในการทำงาน 4 ตัวแปร และตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ 3 ตัวแปร และในการวิจัยครั้งนี้ได้แนวคิดจากทฤษฎีต้นไม้ทางจริยธรรมในการกำหนดตัวแปรเชิงสาเหตุด้านจิตลักษณะของพฤติกรรมการปลุกฝังอบรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จิตลักษณะเดิมกับพฤติกรรมการปลุกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จิตลักษณะเดิม หมายถึง ลักษณะจิตใจของบุคคลที่เกิดขึ้นและสะสมมาตั้งแต่แรกเกิดในครอบครัวและโรงเรียน มีลักษณะคงที่เปลี่ยนแปลงได้ยาก ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาตัวแปรจิตลักษณะเดิม

ตัวอย่างเช่น ค่านิยมเชิงจริยธรรม จิตพอเพียง เป็นต้น การประมวลเอกสารส่วนต่อไปนี้จะแสดงความหมายของตัวแปรดังกล่าวและความเกี่ยวข้องระหว่างค่านิยมเชิงจริยธรรม และจิตพอเพียง กับพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ค่านิยมเชิงจริยธรรม หมายถึง ปริมาณที่ครูอาจารย์ เห็นการปลูกฝังอบรมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนเป็นสิ่งสำคัญมาก จึงพยายามที่จะพัฒนานักเรียนในความรับผิดชอบโดยใช้องค์ความรู้วิชาการแนวใหม่เพื่อพัฒนานักเรียนให้ดีและเก่ง มีการแสดงถึงเหตุผลหรือเจตนาที่จะกระทำหรือไม่กระทำอย่างหนึ่งอย่างใด โดยยึดหลักการหนึ่งใน 4 ประการ ที่สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก ได้แก่ การยึดตนเอง ยึดพวกพ้องคนใกล้ชิด ยึดกฎระเบียบ หรือยึดส่วนรวม/หลักการ มีหลักฐานจากผลการวิจัยจำนวนหนึ่ง แสดงให้เห็นว่า ค่านิยมเชิงจริยธรรมเกี่ยวข้องอย่างชัดเจนกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของครู (วรรณะ บรรจง, 2546) พฤติกรรมการปลูกฝังวินัยแก่นักเรียนของครู (แสวง ทวีคุณและคณะ, 2546) จากผลการวิจัยดังกล่าวทำให้คาดได้ว่า ครูที่มีค่านิยมเชิงจริยธรรมสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าครูที่มีค่านิยมเชิงจริยธรรมต่ำ

จิตพอเพียง หมายถึง จิตลักษณะตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เกิดจากการรวมตัวของจิตลักษณะ 3 กลุ่ม คือ ความมีเหตุมีผล ความมีภูมิคุ้มกันตนเองทางจิต และความพอประมาณ และการรับรู้คุณค่าความดี มีหลักฐานจากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า จิตพอเพียง เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร และชลิตา วสุวัต, 2552) จึงคาดได้ว่า ครูที่มีจิตพอเพียงสูง เป็นผู้ที่มี

พฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าครูที่มีจิตพอเพียงต่ำ

สถานการณ์ในการทำงานกับพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สถานการณ์ในการทำงาน หมายถึง สภาพแวดล้อมทางสังคมที่บุคคลเผชิญอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งอาจเอื้ออำนวยหรือเป็นอุปสรรคต่อการแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ในส่วนนี้เป็นประมวลเอกสารความเกี่ยวข้องระหว่างตัวแปรด้านสถานการณ์ในการทำงานที่สำคัญ ตัวอย่างเช่น ประสิทธิภาพที่ได้รับจากการฝึกอบรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการสนับสนุนทางสังคมจากคนรอบข้าง ดังนี้

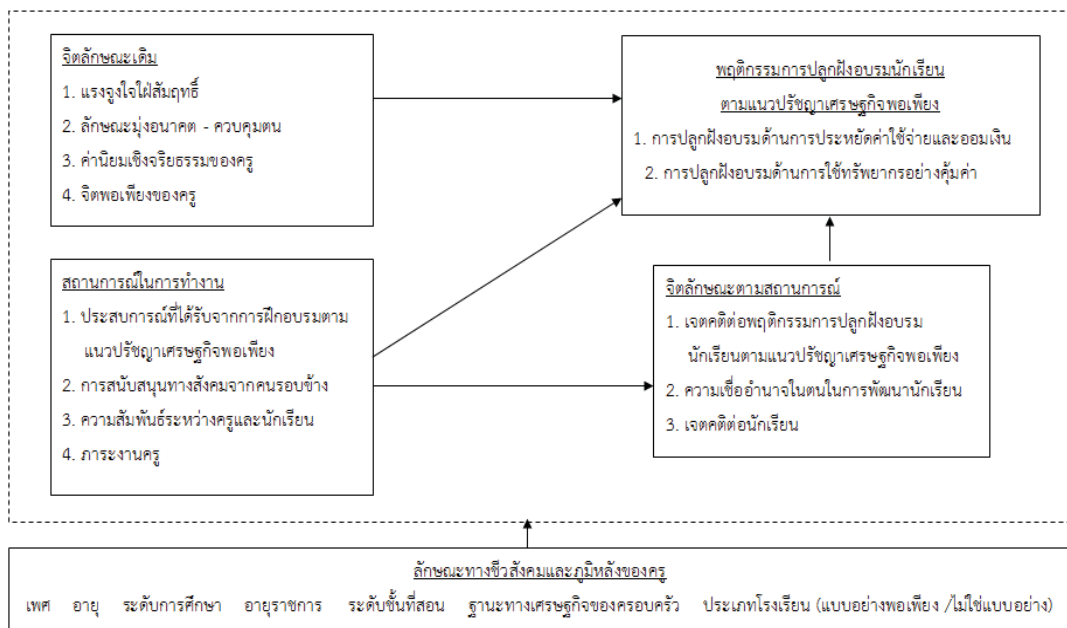
ประสพการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ประสพการณ์ของครูที่ได้จากการพิจารณาร่วมกันระหว่างปริมาณประสพการณ์ที่ครูได้รับการเข้าร่วมประชุมสัมมนา รับความรู้และการฝึกอบรมเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และปริมาณการรับรู้ประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง หลักฐานงานวิจัยแสดงว่า ประสพการณ์ฝึกอบรม เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการพัฒนาการเรียนของครูคณิตศาสตร์ (ดุจเดือน พันธุมนาวิณ และอัมพร ม้าคะนอง, 2552) พฤติกรรมของครูในการส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน (พัฒนาภรณ์ ฉัตรวิโรจน์, 2545) จึงคาดได้ว่า ครูที่มีประสพการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่า ครูที่มีประสพการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงน้อย

การสนับสนุนทางสังคมจากคนรอบข้าง หมายถึง การที่ครูรับรู้ว่าคุณครูในโรงเรียน ได้แก้หัวทำงาน เพื่อนร่วมงาน และผู้ปกครองให้การสนับสนุนตนในการบูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนการสอนแก่นักเรียน ใน 3 ด้าน คือ การสนับสนุนด้านอารมณ์ - สังคม การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งงบประมาณและแรงงาน มีผลการวิจัยแสดงว่าการสนับสนุนทางสังคมเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนคณิตศาสตร์ (ดุจเดือน พันธุมนาวิณ และอัมพร ม้าคะนอง, 2547) และพฤติกรรมการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (ศุภวดี บุญญวงค์ และคณะ, 2552) จึงคาดได้ว่า ครูที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากคนรอบข้างมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียน มากกว่าครูที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากคนรอบข้างน้อย

จิตลักษณะตามสถานการณ์กับพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จิตลักษณะตามสถานการณ์ หมายถึง ลักษณะทางจิตที่ไวต่อการเปลี่ยนแปลง มักแปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่บุคคลเผชิญอยู่โดยง่าย

ตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ที่สำคัญในการวิจัยนี้ เช่น เจตคติต่อพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งหมายถึง จิตลักษณะที่มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) การรู้คิดเชิงประเมินค่าถึงประโยชน์หรือโทษของการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง 2) ความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจ และ 3) ความพร้อมที่จะกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรม ซึ่งเป็นไปตามทิศทางขององค์ประกอบที่ 1 และ 2 มีงานวิจัยแสดงให้เห็นว่า เจตคติต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น พฤติกรรมการทำงานของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี, 2532) พฤติกรรมการปลูกฝังวินัยแก่นักเรียน (แสวง ทวีคุณ และคณะ, 2546) และ พฤติกรรมการสนับสนุนทางสังคมแก่นักเรียน (ศุภวดี บุญญวงค์ และคณะ, 2552) จึงคาดได้ว่า ครูที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่า จึงสรุปเป็นกรอบแนวคิด ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ตัวทำนายนายชุดที่ 3 ประกอบด้วย ตัวทำนายนายชุดที่ 1 (คือ จิตลักษณะเดิม 4 ตัวแปร) ร่วมกับตัวทำนายนายชุดที่ 2 (คือ สถานการณ์ในการทำงาน 4 ตัวแปร) รวม 8 ตัวแปร สามารถทำนายเจตคติต่อพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือทำนายความเชื่ออำนาจในตนในการพัฒนานักเรียน ได้มากกว่าเมื่อใช้ตัวทำนายนายชุดหนึ่งชุดใดเพียงลำพัง โดยกำหนดเกณฑ์ความแตกต่างของปริมาณการทำนายตั้งแต่ร้อยละ 5 ขึ้นไป (เกณฑ์ที่กำหนดขึ้นใช้ในการวิจัยครั้งนี้)

2. ตัวทำนายนายชุดที่ 5 ซึ่งประกอบด้วย ตัวทำนายนายชุดที่ 3 (คือ จิตลักษณะเดิมร่วมกับสถานการณ์ในการทำงาน) ร่วมกับตัวทำนายนายชุดที่ 4 (คือ กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ 3 ตัวแปร) รวม 11 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียง แต่ละด้านใน 2 ด้านได้มากกว่าเมื่อใช้ตัวทำนายนายชุดที่ 3 หรือตัวทำนายนายชุดที่ 4 ชุดใดชุดหนึ่งเพียงลำพัง โดยกำหนดเกณฑ์ความแตกต่างของปริมาณการทำนายตั้งแต่ร้อยละ 5 ขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ ครูที่สอนระดับประถม ศึกษา (ป.5 และ ป.6) และ ครูที่สอนระดับมัธยมศึกษา (ม.2 และ ม.3) ในโรงเรียนแบบอย่างพอเพียง และโรงเรียนที่ไม่ใช่แบบอย่างพอเพียง ประจำปีการศึกษา 2554 ในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดในเขตภาคกลาง สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิไม่เป็นสัดส่วน (Disproportionate stratified random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างครู 450 คน

เครื่องมือวัดตัวแปรมี 13 ฉบับ เป็นแบบมาตรประเมินรวมค่า มีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาระหว่าง .68 ถึง .93 ดังตาราง 1

ตาราง 1 คุณภาพเครื่องมือวิจัย

ตัวแปร/ชื่อแบบวัด	จำนวนข้อ ใช้จริง	พิสัย คะแนน	ใช้จริง	
			พิสัยค่า r	ค่าความเชื่อมั่น
1. พฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนด้านการประหยัดค่าใช้จ่ายและออมเงิน (การปลูกฝังอบรมนักเรียนของฉันท)	12	35 - 72	.20 - .60	.81
2. พฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า (การปลูกฝังอบรมนักเรียนของฉันท)	12	28 - 72	.14 - .60	.79
3. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (ความมุ่งมั่นในการทำงาน)	10	27 - 60	.32 - .60	.75
4. ลักษณะมุ่งอนาคต - การควบคุมตน (ฉันทในปัจจุบันและอนาคต)	10	30 - 60	.22 - .44	.68
5. ค่านิยมเชิงจริยธรรมของครู (ค่านิยมของฉันท)	10	24 - 60	.31 - .65	.78
6. จิตพอเพียงของครู(จิตไตรภาค) (ด้านความพอเพียงของฉันท)	11	28 - 66	.34 - .57	.80
7. ประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง (ประสบการณ์เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของฉันท)	6	0 - 180	.36 - .86	.93
8. การสนับสนุนทางสังคมจากคนรอบข้าง (การสนับสนุนจากโรงเรียนและผู้ปกครอง)	10	12 - 60	.43 - .66	.86
9. ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน (ฉันทกับนักเรียน)	10	18 - 56	.48 - .66	.87
10. ภาระงานครู (การทำงานของฉันท)	10	17 - 60	.32 - .68	.83
11. เจตคติต่อพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง (ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนเรื่องความพอเพียง)	15	42 - 90	.39 - .62	.86
12. ความเชื่ออำนาจในตนในการพัฒนานักเรียน (ความเชื่อเกี่ยวกับการพัฒนานักเรียน)	10	11 - 60	.25 - .59	.77
13. เจตคติต่อนักเรียน (ความคิดเห็นต่อนักเรียน)	10	10 - 59	.36 - .60	.82

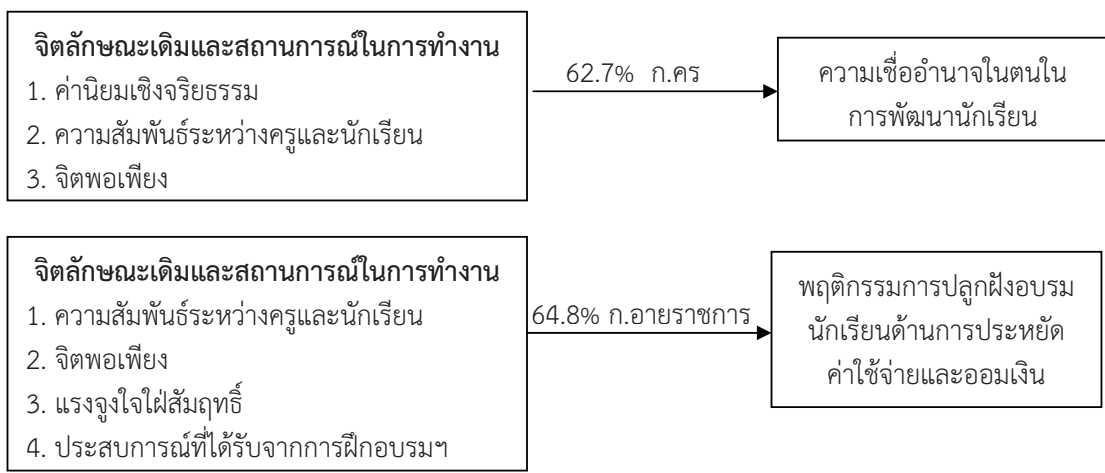
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมาตรฐาน

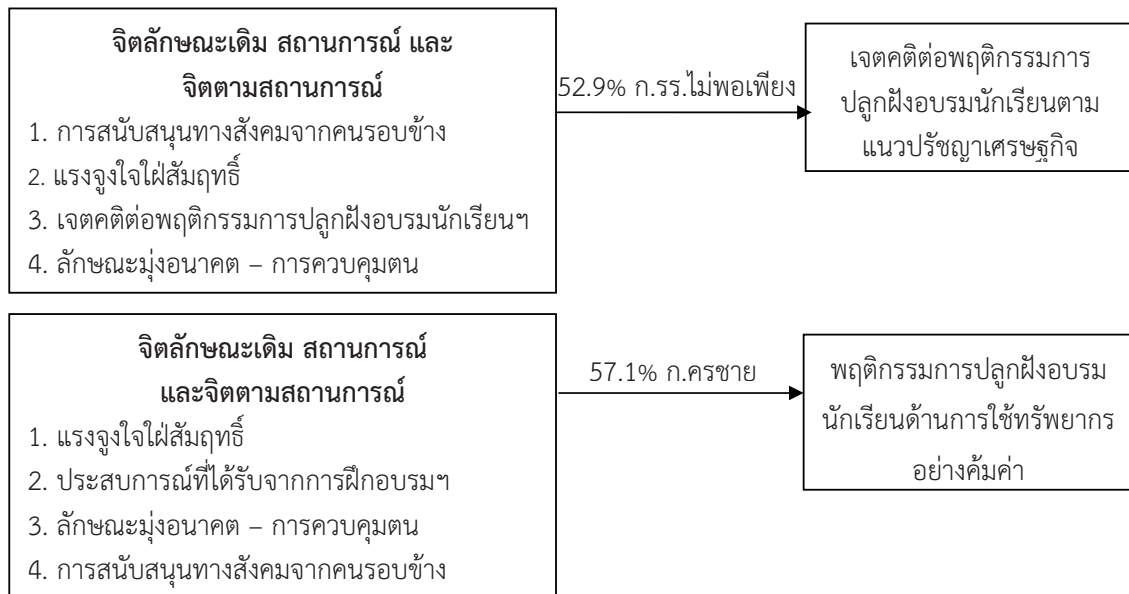
สรุปและอภิปรายผล

1. จากผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมาตรฐาน พบว่า เมื่อใช้ตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะเดิม 4 ด้าน และสถานการณ์ในการทำงาน 4 ด้าน รวม 8 ตัวแปร สามารถทำนายจิตลักษณะตามสถานการณ์ 2 ด้านในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยต่างๆ ในแต่ละด้าน ได้ดังนี้ 1) เจตคติต่อพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถทำนายระหว่างร้อยละ 50.4 ถึง 62.7 โดยสามารถทำนายได้สูงสุดในกลุ่มครูชาย พบตัวทำนายที่สำคัญ คือ ค่านิยมเชิงจริยธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน และจิตพอเพียง 2) ความเชื่ออำนาจในตนในการพัฒนานักเรียนสามารถทำนายได้ระหว่างร้อยละ 38.4 ถึง 64.8 โดยทำนายได้สูงสุดในกลุ่มครูอายุราชการมาก พบตัวทำนายที่สำคัญ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน จิตพอเพียง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. จากผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมาตรฐาน พบว่า เมื่อใช้ตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะเดิม 4 ด้าน สถานการณ์ในการทำงาน 4 ด้าน และจิตลักษณะตามสถานการณ์ 3 ด้าน รวม 11 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2 ด้าน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยต่างๆ ในแต่ละด้าน ได้ดังนี้ 1) พฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนด้านการประหยัดค่าใช้จ่ายและออมเงิน สามารถทำนายระหว่างร้อยละ 41.7 ถึง 52.9 ทำนายได้สูงสุดในกลุ่มครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่ไม่ใช่แบบอย่างพอเพียง พบตัวทำนายที่สำคัญ คือ การสนับสนุนทางสังคมจากคนรอบข้าง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติต่อพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ลักษณะมุ่งอนาคต - การควบคุมตน และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมฯ 2) พฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สามารถทำนายได้ระหว่างร้อยละ 41.4 ถึง 57.1 ทำนายได้สูงสุดในกลุ่มครูชาย พบตัวทำนายที่สำคัญ คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมฯ ลักษณะมุ่งอนาคต - การควบคุมตน การสนับสนุนทางสังคมจากคนรอบข้าง และเจตคติต่อพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพประกอบ 2 แสดงผลการวิจัยที่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1

ภาพประกอบ 3 แสดงผลการวิจัยที่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2

3. ครูที่มีพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนปริมาณน้อย (กลุ่มเสี่ยง) ได้แก่ ครูที่มีอายุราชการน้อย ครูที่สอนระดับมัธยมศึกษา ปัจจัยปกป้องสำคัญที่ควรเสริมสร้าง คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว ประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ลักษณะมุ่งอนาคต - การควบคุมตน และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบว่า ตัวทำนากลุ่มจิตลักษณะเดิม สถานการณ์ในการทำงาน และจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถทำนายพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2 ด้านได้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ผลเช่นนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยก่อนหน้านี้หลายเรื่อง เช่น อ้อมเดือน สดมณี และอุษา ศรีจินดารัตน์ (2549: 58 - 59) ศึกษาพฤติกรรมการทำงานของครูระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาได้ คักดีชัย นิรัฐทวี (2532) ศึกษาเกี่ยวกับ

ความแปลกแยกกับพฤติกรรมการทำงานของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร ดุจเดือน พันธมนาวิน และอัมพร ม้าคนอง (2547) ศึกษาพฤติกรรมการพัฒนานักเรียนของครูคณิตศาสตร์ แสง ทวีคุณ และคณะ (2546) ศึกษาพฤติกรรมการปลูกฝังวินัยแก่นักเรียนของครู และศุภวดี บุญยวงศ์ และคณะ (2552) ศึกษาพฤติกรรมครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งพบผลสอดคล้องกันว่าตัวแปรกลุ่มจิตลักษณะเดิม สถานการณ์ในการทำงาน และจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถทำนายพฤติกรรมตัวแปรตามที่ศึกษาได้

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

1. ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดโครงการอบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน เพื่อเป็นการให้ประสบการณ์ และความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่ครู เนื่องจากการวิจัยนี้พบว่า ประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถทำนายพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนว

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ นอกจากนี้ยังควรมีการพัฒนาจิตลักษณะสำคัญที่พบจากผลการวิจัย เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต – การควบคุมตน และค่านิยมเชิงจริยธรรม เป็นต้น

2. ผลการวิจัยนี้ทำให้ทราบว่า ครูประเภทใด ควรได้รับการพัฒนาเป็นลำดับต้นๆ โดยครูที่มีพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงน้อย คือ ครูที่มีอายุราชการน้อย และครูที่สอนระดับมัธยมศึกษา ครูกลุ่มดังกล่าว ควรได้รับการพัฒนาเป็นลำดับต้นๆ โดยปัจจัยเชิงเหตุสำคัญที่ควรพัฒนา ได้แก่ กลุ่มจิตลักษณะ คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต – การควบคุมตน และค่านิยมเชิงจริยธรรม และจัดสถานการณ์ที่เอื้ออำนวย เช่น การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ข้อมูลเหล่านี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาครูกลุ่มดังกล่าว ตลอดจนครูทั่วไป เพื่อให้มีพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทิศทางที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรทำการสร้างกิจกรรมต้นแบบเพื่อพัฒนาจิตลักษณะและประสบการณ์ด้านสำคัญๆ ที่พบจากผลการวิจัยนี้ (เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต – การควบคุมตน และประสบการณ์ฝึกอบรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) และทำการวิจัยเชิงทดลองประเมินผลต้นแบบเหล่านี้ก่อนโดยศึกษากับกลุ่มครูที่มีพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงน้อย เป็นอันดับแรกๆ

2. ศึกษาวิจัยเพื่อสร้างโมเดลปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และผลที่เกิดขึ้นกับจิตลักษณะและพฤติกรรมของนักเรียน ด้วยวิธีวิเคราะห์อภิมูล (Path Analysis) เพื่อให้ทราบปัจจัยเชิงเหตุและเชิงผลของพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- โกศล มีคุณและณรงค์ เทียมเมฆ. (2545). *ผลของการฝึกให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมจริยธรรมของครู*. ทุนอุดหนุนการวิจัย โครงการแม่บท : การวิจัยและพัฒนา
- ดุจเดือน พันธุนาวิน; และ อัมพร ม้าคะนอง. (2547). *ปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมการพัฒนานักเรียนของครูคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา*. รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- ดุจเดือน พันธุนาวิน; และอัมพร ม้าคะนอง. (2552). *การฝึกอบรมจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการที่มีผลต่อพฤติกรรมการพัฒนานักเรียนของครูคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น*. รายงานการวิจัย ทุนอุดหนุนการวิจัย ประเภทการวิจัยและพัฒนา ระบบพฤติกรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- พัฒนาภรณ์ ฉัตรวิโรจน์. (2545). *บทบาทของครูในการส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมวิทยาการพัฒนาศาสตร์). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร; ชลิตา วสุวัต. (2552). *การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จังหวัดเชียงใหม่*. รายงานการวิจัย. ทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยพายัพ ประจำปีการศึกษา 2552.
- วรรณะ บรรจง. (2546). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของครูในภาคใต้*. รายงานการวิจัย ทุนอุดหนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

- ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี. (2532). *ความแปลกแยกกับพฤติกรรมการทำงานของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร*. ปริญญาโท กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศุภวดี บุญดวงศ์; และ คณะ. (2552). *ปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์*. รายงานการวิจัยทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554 - 2559)*. สืบค้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2554, จาก <http://www.nesdb.go.th/>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*.
- แสวง ทวีคุณ นิภาพร โชติสุดแสน์ และ ณรงค์ศักดิ์ บุญมาลิก. (2546). *ผลของการพัฒนาจิตและทักษะต่อพฤติกรรมการปลูกฝังวินัยแก่นักเรียนของครู*. รายงานการวิจัยทุนอุดหนุนการวิจัยประเภทการวิจัยและพัฒนา ระบบพฤติกรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- อ้อมเดือน สดมณี ; และ อุษา ศรีจินดารัตน์. (2549). *ปัจจัยด้านจิตสังคมและความสุขใจที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานของครูในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา*. รายงานการวิจัยฉบับที่ 106. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Magnusson, D.; & Endler, N.S. (1977). *Personality at the crossroads: Current issues in interactionist psychology*. New Jersey : LEA Publishers: 18-21
- Tett, R.P.; & Burnett, D.D. (2003). A Personality Trait-based Interactionist Model of Job Performance. *Journal of Applied Psychology*, 88 (3), 500 - 517